

โรคบาดทะยักและบาดทะยักในเด็กแรกเกิด (Tetanus and tetanus neonatorum)

โรคบาดทะยัก เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Clostridium tetani* ซึ่งผลิต Exotoxin เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการป่วย เชื้อแบคทีเรียนี้เข้าสู่ร่างกายทางบาดแผล โดยจะแบ่งตัวได้ดีในแผลลึก อากาศเข้าไม่ได้ เช่น บาดแผลตะปูตำ แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ผิวหนังถลอกบริเวณกว้าง เป็นต้น ส่วนในกรณีของเด็กแรกเกิดเชื้อจะเข้าสู่ทางสายสะดือที่ถูกตัดด้วยกรรไกรหรือของมีคมที่ไม่สะอาด และการพอกสะดือด้วยยากลางบ้าน หรือการโรยแป้งที่อาจปนเปื้อนเชื้อบาดทะยัก ส่งผลต่อเส้นประสาทที่ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ ทำให้กล้ามเนื้อเกร็งตัวอยู่ตลอดเวลา อาการเริ่มแรกขาเกร็งเกร็ง ทำให้อ้าปากไม่ได้ โรคนี้จึงมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า โรคขาเกร็งเกร็ง (lockjaw) ผู้ป่วยจะมีอาการคอแข็ง หลังแข็ง และจะมีอาการเกร็งของกล้ามเนื้อทั่วตัว เกิดอาการชัก หายใจลำบาก และอาจเสียชีวิตได้⁽¹⁾

ปี พ.ศ. 2558 สำนักโรคบาดทะยัก กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคบาดทะยัก รวม 78 ราย และบาดทะยักในเด็กแรกเกิด 1 ราย อัตราป่วย 0.12 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 2 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 2.53 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2549 - 2558) อัตราป่วยมีแนวโน้มลดลง โรคบาดทะยักไม่มีฤดูกาลเกิดโรค

ที่ชัดเจน ปี พ.ศ. 2558 พบผู้ป่วยสูงที่สุดในเดือนเมษายน 13 ราย รองลงมา คือ พฤษภาคม 10 ราย กุมภาพันธ์ 9 ราย และต่ำสุดเดือนมิถุนายน 3 ราย (รูปที่ 1)

พบผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1 : 2.3 สัญชาติไทย ร้อยละ 81.01 พม่า (13.92) และกัมพูชา (2.53) อาชีพที่พบสูงสุด คือ รับจ้าง ร้อยละ 32.88 รองลงมา คือ เกษตรกรรม (23.29) และเด็กในปกครอง (21.92) ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 57 ราย ร้อยละ 78.08 เขตเทศบาล 16 ราย (21.92) ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 32.91 รองลงมา คือ โรงพยาบาลทั่วไป (17.72) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (11.40) และคลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (5.06)

กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป 0.30 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (0.21) กลุ่มอายุ 45 - 54 ปี (0.16) และ 0 - 4 ปี (0.03) ในเด็กกลุ่มนี้มีอายุต่ำกว่า 28 วัน ป่วยและเสียชีวิต 1 ราย สัญชาติพม่า ผู้ป่วยรายนี้จัดเป็นโรคบาดทะยักในเด็กแรกเกิด (รูปที่ 2)

ภาคเหนือ มีอัตราป่วยสูงสุด 0.26 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (0.13) และภาคใต้ (0.11) (รูปที่ 3) จังหวัดที่พบอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ แม่ฮ่องสอน (1.15) เชียงราย (0.97) ศรีสะเกษ (0.89) กระบี่ (0.65) เพชรบุรี (0.63) จันทบุรี (0.57) เชียงใหม่ (0.47) ชุมพร (0.40) สระแก้ว (0.36) และอุทัยธานี (0.30) (รูปที่ 4)

ปี พ.ศ. 2558 สำนักโรคบาดทะยัก ได้รับรายงานการสอบสวนโรคบาดทะยัก 1 ราย จากจังหวัดนนทบุรี เพศชาย ชาวพม่า อายุ 38 ปี มีปัจจัยเสี่ยง คือ มีแผลที่เท้าขวา เกิดจากยางรถยนต์ขนาดใหญ่ทับเท้า 2 ข้าง แพทย์ได้ทำแผลและเข้าเฝือกปูน จากนั้นผู้ป่วยเริ่มมีอาการปวดเกร็งคอและกราม อ้าปากไม่ได้ แพทย์วินิจฉัยสงสัยโรคบาดทะยัก⁽¹⁾ ประวัติการได้รับวัคซีนไม่แน่ชัดเนื่องจากเป็นแรงงานต่างด้าว

สรุป สถานการณ์การเกิดโรคบาดทะยักในปี พ.ศ. 2558 อัตราป่วยและอัตราป่วยตายไม่สูงผิดปกติ อัตราป่วยสูงในจังหวัดแถบชายแดน กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด คือ กลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรเน้นการให้สุขศึกษาเรื่องการป้องกันโรคบาดทะยักในประชาชนวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนกลุ่มอายุเด็กแรกเกิด ยังพบอยู่บ้างแต่น้อยมาก ส่วนใหญ่มักเป็นเด็กชาวต่างด้าวที่มารดาเข้ามาทำงานในประเทศไทย เมื่อตั้งครรภ์มารดาไม่ได้ฝากครรภ์ตามมาตรฐาน และทำคลอดเองโดยวิธีพื้นบ้านที่ไม่ปลอดเชื้อ จึงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญต่อการเกิดโรคบาดทะยักในเด็กแรกเกิด

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักโรคบาดทะยัก กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. fact sheet โรคบาดทะยัก (อินเทอร์เน็ต).2559 [สืบค้น วันที่ 5 พฤษภาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก <http://www.boe.moph.go.th/fact/Tetanus.htm>

ผู้เรียบเรียง

ประกาศศรี สามใจ

บรรณาธิการวิชาการ

พญ.ดารินทร์ อารีย์โชคชัย

Fig.1

Reported cases of tetanus (total) by month, Thailand, 2014, median (2010 - 2014), 2015

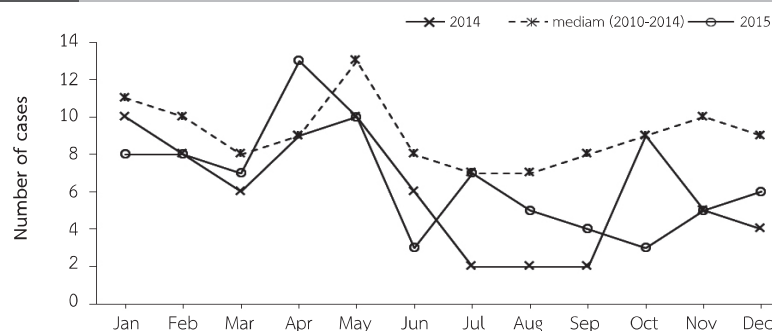

Fig.2

Reported cases of tetanus (total) by age - group, Thailand, 2015

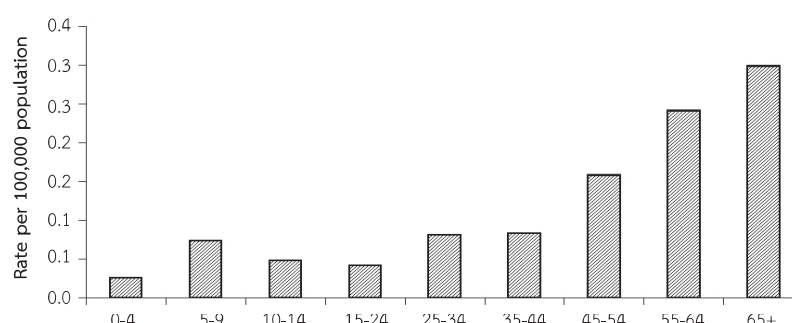

Fig.3

Reported cases of tetanus (total) per 100,000 population by province, Thailand, 2011 - 2015

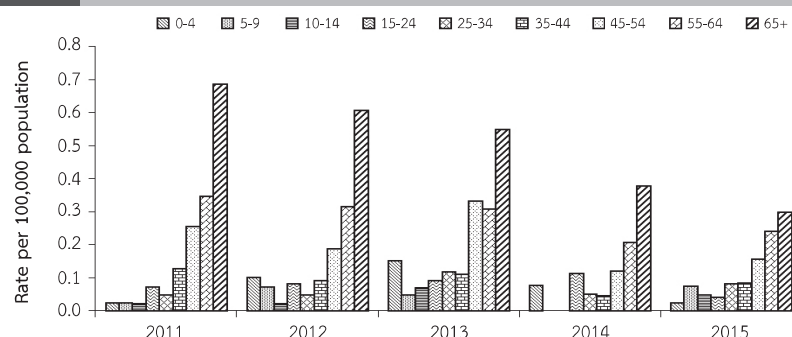
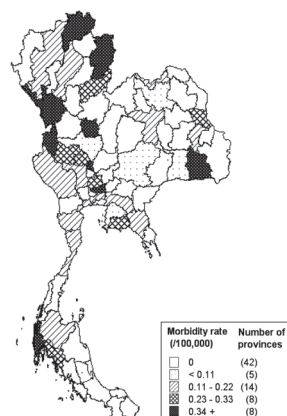

Fig.4

Reported cases of tetanus (included tetanus neonatorum) per 100,000 population by province, Thailand, 2015

Top Ten Leading Rate

1.	Mae Hong Son	1.15
2.	Chiang Rai	0.97
3.	Si Sa Ket	0.89
4.	Krabi	0.65
5.	Phetchaburi	0.63
6.	Chanthaburi	0.57
7.	Chiang Mai	0.47
8.	Chumphon	0.40
9.	Sa Kaeo	0.36
10.	Uthai Thani	0.30